

Vuilbroed, vuilpraat en imkers bijein in besmet gebied

Dick Vunderink

Uiteraard is heel imkerend Nederland ongerust over de vuilbroeduitbraken van de laatste maanden. Terecht. Natuurlijk wordt er druk gesproken en gespeculeerd over mogelijke bronnen en blijf ik zelf wel gespaard?

Veel imkers maken een bekende fout. Ze zoeken onmiddellijk een zondebok en overladen die dan met hun verbale agressie. Onze imkervriend uit Velsen, door de RVV (Rijksdienst voor Vee en Vlees) geprezen om zijn uiterst hygiënische imkerij, heet 'de vuilbroedspecialist', de Buckfastimkers zijn 'de grote promotors van vuilbroed', 'genieten van hun succes'. De koninginneteler waarvan materiaal is afgenomen, wordt het recht op leven ontzegd. Terwijl hij nog verdoofd is van de ellende als je je met zorg opgebouwde stand in rook ziet opgaan.

Ook onze imkerpers draagt een steentje bij aan de roddel, hieronder een klein overzicht: *'Amerikaans vuilbroed is niet besmettelijk; er zijn wel besmette bijenhouders' of 'Het is een rechtstreeks gevolg van een gemene vorm van dierenmishandeling. Mishandeling in de vorm van doorgevoerde inteelt, waardoor de weerloze dieren zo mismaakt zijn dat direct na de geboorte uit het ei de stervensfase al begint'.*

Of wat denkt u van deze *'Iedere imkervereniging die Carnica of Buckfastteelt gaat opzetten, brandmerkt zichzelf als natuurvernietiger en is een potentiële bron van het ontstaan van Vuilbroed'.*

Zo zijn er meer voorbeelden te vinden.

Zo mag dat niet, hoe voorstelbaar de schrik ook is. We staan mogelijk voor een grote operatie om de ziekte te beheersen en we hebben elkaar daarbij hard nodig. Verguizen en verketteren werken dan averechts. Niemand zal bewust vuilbroed in Nederland introduceren. In Duitsland krijgen Buckfast, Carnica en de Zwarte Nigra bij hun deel. We weten niet waar het in Nederland vandaan komt. Maar de slechte zomer van 1993 en de natte winter en dito voorjaar 1994 zijn zeker een factor. En daarom kan de prachtige zomer wellicht ook enige redding betekenen. Laten we het hoofd koelhouden en de handen ineen

slaan. Dat dit kan bleek op een voorlichtingsavond van de VD (Veterinaire Dienst) in gehouden Uddel 28 juli jongstleden naar aanleiding van de Amerikaans vuilbroed besmetting in Nunspeet.

De opkomst voor deze avond was groot, circa 80 imkers midden in de vakantietijd. Hieruit blijkt maar weer dat imkers nooit echt vakantie hebben. Maar de onrust en vrees voor besmetting is groot en de verslagenheid bij de imkers die de besmetting opliepen natuurlijk nog groter. Het was goed om van hen te horen dat zij vol lof waren over de grote inspanning van de controleurs van de RVV. Hieronder een korte samenvatting van de informatie van de heer Van Schuppen van de Veterinaire Dienst.

Amerikaans Vuilbroed, wat is het?

Een broedziekte op de larven veroorzaakt door de *Bacillus Larvae*, die sporen vormt die bestand zijn tegen hitte, kou, uitdrogen en wel 30 jaar lang levensvatbaar blijven.

De aangetast larve sterft, wordt door de werksters opgeruimd en daarmee worden de sporen en dus de besmetting in het volk verspreid. De besmetting kan ontstaan door invoer van bijenvolken of koninginnen, door voeren met buitenlandse honing en nu ook met Nederlandse honing. Maar ook stuifmeel, kasten en ander materiaal dat op een eerder tijdstip met besmet werd zijn bronnen van sporen.

Op de stand wordt de ziekte verspreid door de bijen bij vervliegen, roverij en door de imker tijdens het

Foto VD

verenigen, overhangen van raten en door zwermen. Helaas ook door de vanzelfsprekende onderlinge hulp van imkers onderling, waarbij je met de veger of raampjeslichter het volk van de ander besmet of de besmetting overbrengt op je eigen volk.

Een ziek volk is te herkennen aan:

- een sterk onregelmatig broednest, extreem hagelschot, meer open cellen dan gesloten
- een typische wat gronderige geur;
- lichte en donkere kleur van het broednest;
- ingedeukte celdeksels (de larve sterft, gaat rotten en het deksel barst)
- bij de luciferproef, knapperig geluid van de celdeksel
- en bij terugtrekken van de lucifer ontstaat er een lange lijmachtige draad.

De ziekte gaat nooit over! Melding is wettelijk verplicht! Telefoon 08380-35044

Bestrijdingsaanpak

De bestrijding van Amerikaans Vuilbroed is geregeld in Bijenwet waarvan een korte samenvatting is opgenomen aan het eind van dit artikel.

De aanpak is gericht op het uitroeien van de ziekte, rigoreus vernietigen van bijen en materialen. Andere methoden hebben een onvoldoende effect.

Het is een politionele aanpak waarbij de RVV overal toegang heeft, behoudens tot het woonhuis. Als ook daar de toegang nodig is, kan de politie worden ingeschakeld.

De te nemen stappen:

- na de (verplichte) melding van verdenking wordt een bezoek aan de stand gebracht
- als de controleur verdacht broed ziet, laat hij een monster in het laboratorium onderzoeken; dit duurt circa vijf dagen en gedurende die tijd worden nog geen officiële maatregelen genomen, de bijen blijven vliegen;

Als de uitslag 'positief' is (inderdaad besmet) dan wordt

- een vervoersverbod ingesteld (straal van 3 km);
- de waarde van de stand getaxeerd door taxateur en eigenaar (de RVV blijft daarbuiten). De praktijk wijst uit dat die taxatie vrijwel steeds tot tevredenheid gebeurt; wordt men het niet eens, dan wijst de kantonrechter twee nieuwe taxateurs aan die samen met de eerste het bedrag definitief vaststellen.
- de stand vernietigd door Rentokil (vergassing van de bijen en verbranding van het materiaal).

Foto VD

- het gebied gescreend, d.w.z. dat alle kasten in het vervoersverbodgebied worden opgespoord met behulp van de secretariaten, ook van niet-aangesloten imkers. De praktijk wijst uit dat de medewerking groot is ook al blijft de losse imker een risico vormen. De inspectie gebeurt bij voorkeur samen met de imker. Alle raten van het broednest worden afgeslagen en het broed grondig bekeken. De vereniging wordt gevraagd gidsen te leveren om de RVV door het gebied te leiden.
- nagegaan welke contacten er zijn geweest: verkoop, reizen, overlarven etc. Maar ook het gezamenlijk gebruik van een slinger, wassmelter, stuifmeelvalen kunnen verspreiding veroorzaken. Daarom wordt een gemeenschappelijke bijentuin of bijenpark als één stand aangemerkt. Is één volk besmet, dan worden alle volken op het park vernietigd. En dat geldt ook voor verschillende standen van één 'besmette' imker.
- als geen besmette volken worden gevonden, wordt het reisverbod opgeheven.

De stand van zaken

In 1994 zijn nu vijf imkers positief bevonden: in april in Aalsmeer, in mei/juni in Leusden; in juni in Almere en in juli in Nunspeet en Biddinghuizen. Er zijn nu 180 volken + 25 Apidea kastjes opgeruimd van vijf imkers met besmetting en tien imkers met directe contacten. Opvallend is dat het steeds Buckfastbijen betreft. Dat hoeft niet met de bij zelf te maken te hebben - al leidt de grote haaldrift gemakkelijk tot roverij - maar mogelijk wel met het importeren van teeltmateriaal uit Zweden, Denemarken en Duitsland waar veel AVB heerst. Als gezondheidsverklaringen ontbreken, betekent dat een zeer groot risico.

Als de controle volgens plan verloopt, zal half augustus de screening van de laatste 'contact'-volken zijn afgerond.

De bijdrage van de imkers

Imkers kunnen zeker bijdragen aan het voorkomen van besmetting door:

- alleen bijen te importeren en te exporteren met gezondheidsverklaringen;
- door onderling geen materiaal (zoals ramen) uit te wisselen;
- door niet met het eigen gereedschap andermans volken te behandelen; doe dat met zijn eigen materiaal of laat haar/hem dit zelf doen en adviseer alleen;
- elke vreemde zwerm verdacht te vinden;
- geen honing te voeren behalve van eigen stand;
- voor elke stand van een imker apart gereedschap en materiaal te gebruiken.
- gemeenschappelijke honingslingers na elk gebruik te ontsmetten met 70 % alcohol.
- leeg materiaal goed af te schrapen en af te vlammen of te ontsmetten met sodawater of 70% alcohol.
- en onmiddellijk te melden als men verdacht broed meent te zien.

Tot zover de informatie van de heer Van Schuppen.

In de vragenronde kwam nog naar voren:

- het is zeker niet zo dat elk volkje van een verdacht bevruchtungsstation ook besmet is; vernietiging is niet noodzakelijk. Om onrust weg te nemen wordt nagegaan of dergelijke volkjes een tijdlang op het betreffende station geplaatst kunnen worden tot gebleken is dat zich geen verdacht broed ontwikkelt.
- alle imkers die in meerdere of mindere mate contact hebben gehad, wordt gevraagd in het voorjaar extra nauwkeurig het broed te onderzoeken;
- dat directe informatie van bonden aan de imkers is niet doenlijk maar ook ongewenst is; enerzijds moeten

de bonden, anderzijds de verenigingen hun verantwoordelijkheden nemen;

- dat op 3 augustus een breed overleg over de korte en lange termijn maatregelen plaatsvindt (zie 'Uit de PC' in dit nummer).

Bij de sluiting bleek uit het applaus dat deze informatie van Veterinaire Dienst en RVV erg op prijs was gesteld.

De bijenwet

In de wet is de verantwoordelijke autoriteit de Rijksbijenteeltconsulent. Deze functie is gekoppeld aan die van de directeur van de Veterinaire Dienst (VD).

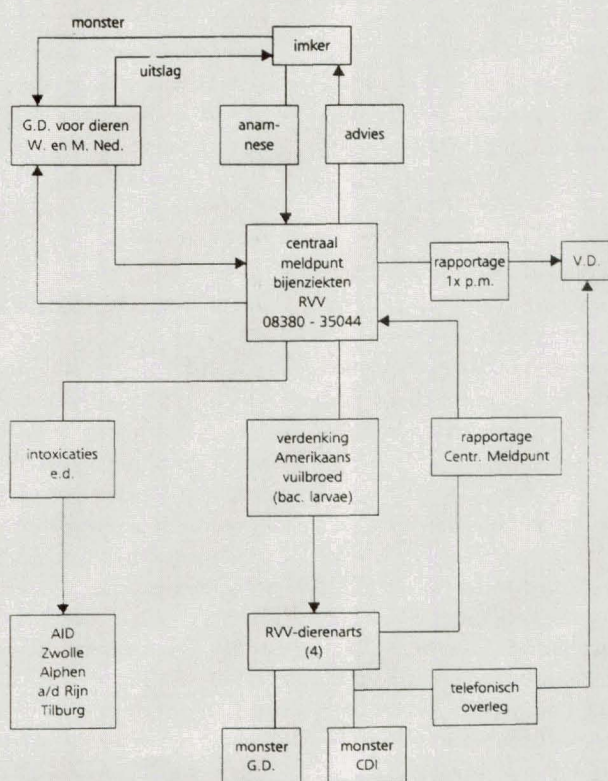
De VD is een beleidsdirectie van het ministerie van Landbouw Natuurbeheer en Visserij.

Voor de uitvoering van de bijenwet zijn afspraken gemaakt met de Rijksdienst voor Vee en Vlees (RVV). Enkele ambtenaren daar zijn gespecialiseerd in behandeling van bijenziekten en zijn benoemd tot assistent van de Rijksbijenteeltconsulent.

In de wet is geregeld:

- invoerverbod
- de meldingsplicht
- de bevoegdheden, zoals het nemen van een monster en het onderzoek van verdachte volken (bij verzet van de imker wordt de AID ingeschakeld)
- maatregelen om verspreiding tegen te gaan door een gebied af te schermen, een stand op te ruimen
- de plicht van de imker tot medewerking
- het verloop van de taxatie van op te ruimen volken
- en opsporing van overtredingen, zoals overtreding reisverbod, onreglementaire invoer. Zowel bij invoer als uitvoer van bijen, volken, broed en koninginnen is een gezondheidsverklaring van het uitvoerende land verplicht.

Draaiboek wering en bestrijding bijenziekten

Anamnese = diagnose; GD = Gezondheidsdienst